

TANSEL, Fevziye Abdullah

(1912-1988)

**Son devir edebiyat tarihçisi,
araştırmacı ve yazar.**

Muş'ta doğdu. Babası Molova, Metroviçe, Niğde, Muş, Kayseri ve Elaziz kadılıklarında bulunan Abdullah Hulûsi Efendi, annesi Hacıoğlu Pazarcı (Dobriç) müftüsü Yörükoğlu Mustafa Efendi soyundan Sârâ Hanım'dır. Anne ve babasının vefatından sonra 1921 yılında diğer kız kardeşleriyle birlikte İstanbul'a giderek Fatih'te halalarının yanındaki evlerine yerleşti. İlkokul'den sonra ortaokul ve liseyi İstanbul Kız Lisesi'nde bitirdi (1931). İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Yüksek Muallim Mektebi'nden mezun oldu (1934). Konya Kız Öğretmen Okulu ile Ankara Erkek Lisesi'nde (1935-1936) ve Ankara Atatürk Lisesi'nde (1936-1963) Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı; daha sonra Gazi Eğitim Enstitüsü ile (1963) Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde (1964) görev aldı. Bu arada M. Fuad Köprülü'nün yönetiminde yayımlanan aylık *Ülkü* dergisinin Kasım 1936 – Haziran 1941 (44. sayıdan 100. sayıya kadar) tarihleri arasında yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. 1960-1961 öğretim yılında Columbia Üniversitesi (New York) Near and Middle East Institute'te misafir öğretim üyesi olarak modern Türk edebiyatı ve metin şerhi dersleri okuttu. 1978'de emekliye ayrıldı. Talim ve Terbiye Dairesi, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Türk Ocağı ve Kubbealtı Akademisi gibi kurumlarda görev alan Fevziye Abdullah Tansel'e Türk kültürüne yaptığı hizmetleri dolayısıyla Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1984'te Üstün Hizmet ödülü verildi. 4 Ağustos 1988'de Ankara'da vefat etti; kabri Cebeci Asrî Mezarlığı'ndadır.

Hocası M. Fuad Köprülü'nün ilmi disiplinini altında yetişen Fevziye Abdullah hayatı boyunca Türk dili, Türk edebiyatı ve Türk kültürünün hemen her alanında önemli araştırma ve incelemeler yapmış, kaynak niteliğinde metinler neşretmiştir. Yazı hayatına 1929'da Balıkesir'de yayımlanan *Türk Dili* dergisinde çıkan şiirleriyle başlamış, daha sonraki yıllarda özellikle Türk edebiyat tarihiyle ilgili konularda inceleme ve monografileriyle çalışmalarına devam etmiştir. *İslâm Ansiklopedisi* ve *Türk Ansiklopedisi*'nde Türk edebiyatıyla ilgili

maddeler yazmıştır. Nâmık Kemal, Mehmed Emin Yurdakul, Mehmed Âkif Ersoy, Ziya Gökalp ve Ömer Seyfeddin başta olmak üzere Türk edebiyatı tarihinin önde gelen isimleri üzerindeki çalışmalarıyla dikkat çekmiş, yüzlerce şair ve yazar hakkında araştırmalar yapmıştır. Fevziye Abdullah divan edebiyatı, halk ve tasavvuf edebiyatı ve özellikle Tanzimat sonrası döneme ait gerçekleştirdiği çalışmalarıyla Türkiye'de üniversite dışında da ilmî çalışmalar yapılabileceğini göstermiş, kadın araştırmacılar arasında en verimli isimlerin başında gelmiştir. Nâdir kitap ve dergilerden oluşan kütüphanesiyle yarım kalmış çeşitli makaleleri, müsveddeleri, notları, günlükleri ve kendisine gönderilen mektuplardan meydana gelen özel evrakı vasiyeti üzerine vefatından sonra İstanbul'da Türk Petrol Vakfı'na intikal etmiştir. Söz konusu evrak arasından çıkan kırk mektup *Sevgili Kızım: Fuad Köprülü'den Fevziye Abdullah Tansel'e Mektuplar* adıyla yayımlanmıştır (haz. Zeynep Süslü, İstanbul 2006). Yazı ve şiirlerinde Fevziye A. Erinc ve Bir Veli takma adlarını da kullanan Fevziye Abdullah'ın *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm İlimleri Enstitüsü Dergisi*, *Archivum Ottomanicum*, *Atsız Mecmua*, *Azerbaycan Yurt Bilgisi*, *Bellekten*, *Tarih Dergisi*, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, *Muhit*, *Türk Dili*, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, *Türk Kültürü*, *Türk Yurdu*, *Türkiyat Mecmuası*, *Ülkü* ve *Vakıflar Dergisi* gibi yayınlarda çıkan araştırma ve incelemelerinin büyük bir kısmı henüz kitap haline getirilmemiştir.

Eserleri. Şiir: Duyuşlar (F. A. Erinc imzasıyla, Konya 1935). **İnceleme: Mehmed Âkif-Hayatı ve Eserleri** (İstanbul 1945; düzeltme ve eklerle, İstanbul 1973), *Hususi Mektuplarına Göre Nâmık Kemal ve Abdülhak Hâmid* (Ankara 1949), *İstiklâl Harbinde Mücahit Kadınlarımız* (Ankara 1988). **Yayımları: Ziya Gökalp Külliyyatı-I: Şiirler ve Halk Masalları** (Ankara 1952), *Şinasi-Makaleler* (Ankara 1960), *Şinasi-Şair Evlenmesi* (Ankara 1960), *Ziya Gökalp Külliyyatı-II: Limni ve Malta Mektupları* (Ankara 1965), *Nâmık Kemal'in Hususi Mektupları* (I-IV, Ankara 1967, 1969, 1973, 1986), *Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri-I* (Ankara 1969), *Ömer Seyfettin'in Şiirleri* (Ankara 1972), *Günebakan* (Hamdullah Suphi Tannöver, açıklayıcı notlarla, Ankara 1986). **Antoloji: Çocuklar İçin Dinî Şiirler** (Ankara 1961),

Tanzimat Devri Edebiyatında Dinî Şiirler (Ankara 1962), *Servet-i Fünun ve Son Devir Edebiyatında Dinî Şiirler* (Ankara 1962), *Türk-İslâm Edebiyatı: Türkçe Dinî Metinler* (I-II, Ankara 1967, 1971). **Yardımcı Ders Kitapları: İyi ve Doğru Yazma Usulleri** (örneklerle beraber, Ankara 1949), *İyi ve Doğru Yazma Usulleri* (I-II, Ankara 1962, 1963), *İyi ve Doğru Yazma Usulleri* (kompozisyon, tashih ve müracaat el kitabı, İstanbul 1975).

BİBLİYOGRAFYA :

AÜ İlahiyat Fakültesi 1968-1969 Yıllığı, Ankara 1970, s. 712-713; İsmet Binark – Nejat Sefercioğlu, *Fevziye Abdullah Tansel Bibliyografyası*, Ankara 1975; Nihad Sâmî Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1976, II, 1232; Yılmaz Öztuna, "Fevziye Abdullah Tansel", *Tercüman Gazetesi*, İstanbul 12 Ağustos 1988; Fethi Tevetoğlu, "Fevziye Abdullah Tansel", *TDL*, sy. 441 (1988), s. 117-122; Orhan F. Köprülü, "Fevziye Abdullah Tansel için", a.e., s. 123-125; M. Orhan Okay, "Çalışkan Bir Karınca", *Zaman Gazetesi*, İstanbul 3 Ağustos 2003; "Tansel, Fevziye Abdullah", *TDEA*, VIII, 234; Hüseyin Ağca, "Tansel, Fevziye Abdullah", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*, Ankara 2007, VIII, 188.

ABDULLAH UÇMAN

TANTARÂNÎ

(الطنطرائي)

Ebû Nasr
Muînüddin Ahmed
b. Abdirezzâk et-Tantarâni
(ö. 485/1092)

**et-Tantarâniyye adlı
kasidesiyle tanınan
şair ve müderris**

(bk. et-TANTARÂNİYYE).

et-TANTARÂNİYYE

(الطنطرائية)

**Tantarâni (ö. 485/1092) tarafından
Selçuklu Veziri Nizâmülmülk için
yazılan methiye.**

Ebû Nasr Muînüddin Ahmed b. Abdirezzâk et-Tantarâni, Bağdat Nizâmiye Medresesi'nin önde gelen âlim, edip ve müderrislerinden olup Selçuklu sultanları Alparslan ile oğlu Melikşah zamanında uzun süre vezirlik yapan ve kurduğu Nizâmiye medreseleriyle eğitimin öncüsü sayılan Nizâmülmülk ile yakın alakası bulunuyordu. Devletşah *Tezkiretü's-şu'arâ*'sında (s. 27) Tantarâni'nin yüksek sanat ürünü, bedîi sanatlarla örülmüş çok sayıda Arapça şiirinin bulunduğunu belirtir. Tantarâni, Nizâmülmülk için yazdığı bu kasidesiyle şö-